

Consiliul pentru Prevenirea Torturii (CpPT)
Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

privind vizitele preventive

efectuate la **Inspectoratele de Poliție subordonate Direcției de Poliție a municipiului Chișinău și Izolatorul de detenție provizorie al Direcției de Poliție a municipiului Chișinău**
la data de **22 iunie 2025**

Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

- **Ceslav PANICO**, Avocatul Poporului (Ombudsmanul), președintele Consiliului
- **Vasile COROI**, Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului
- **Iuliana CUREA**, membru al Consiliului,
- **Gheorghe BOSÎI**, membru al Consiliului,
- **Iurie LEVINTE**, membru al Consiliului,
- **Marcel MORARU**, membru al Consiliului

Aspecte preliminare

La **22 iunie 2025**, între orele 8.00 și 14.30, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (în continuare *Consiliul sau CpPT*) au efectuat vizite preventive la următoarele instituții:

- Inspectoratele de Poliție subordonate Direcției de Poliție a municipiului Chișinău:
 - Inspectoratul de Poliție Centru
 - Inspectoratul de Poliție Botanica
 - Inspectoratul de Poliție Ciocana
 - Inspectoratul de Poliție Râșcani
 - Inspectoratul de Poliție Buiucani
- Izolatorul de detenție provizorie al Direcției de Poliție a municipiului Chișinău

Tipul și obiectivul vizitelor

Vizitele realizate de Consiliu au avut un caracter preventiv. Faptul că experții naționali (membrii și membrele CpPT/Consiliului) au autoritatea de a inspecta orice loc de detenție (privativ de libertate) în orice moment, fără anunț prealabil, au acces la registrele relevante și la alte documente, au dreptul să vorbească cu fiecare deținut în privat și să analizeze starea de sănătate a persoanelor detinute în custodia statului, după caz, ale victimelor torturii, are un puternic efect preventiv. În același timp, astfel de vizite creează posibilitatea ca experții independenți să examineze, direct de la sursă, tratamentul deținuților și a persoanelor reținute și condițiile generale de detenție. Multe probleme se datorează unor disfuncții sistemice, care pot fi îmbunătățite cu ușurință prin monitorizarea periodică. Prin efectuarea de vizite regulate în locurile de detenție, experții în vizită stabilesc, de obicei, un dialog constructiv cu autoritățile în cauză, pentru a le ajuta să identifice riscurile și să rezolve problemele observate.¹

Prin urmare, vizitele au avut drept scop monitorizarea respectării drepturilor persoanelor aflate în custodia poliției de a nu fi supuse torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, precum și a implementării recomandărilor CpPT ca urmare a vizitelor desfășurate anterior (21 decembrie 2019)² sau din cadrul rapoartelor speciale.

Mandatul Consiliului pentru Prevenirea Torturii și metodologia vizitelor

În formatul actual, Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la 24 octombrie 2016 în temeiul Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 privind Avocatul Poporului (Ombudsmanul) și exercită de atunci funcția de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (OPCAT), semnat la New York la 18 decembrie 2002.

În virtutea articolelor 30, 31 și 32 din Lege, completate de Regulamentul propriu de organizare și funcționare, CpPT este împuternicit să pătrundă, fără preaviz, în orice loc aflat sub jurisdicția statului unde se găsesc ori pot fi găsite persoane private de libertate, beneficiind de acces nelimitat la spații, registre și documente, precum și de posibilitatea de a purta discuții confidențiale cu deținuții și cu personalul instituției. Mandatul se exercită potrivit standardelor Subcomitetului ONU pentru Prevenirea Torturii (în continuare SPT).

¹ Raportorul Special al Națiunilor Unite privind tortura, document ONU A/61/259 (14 august 2006), punctul 72.

² <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/IDP-DP-m.Chisinau.pdf>

Echipa care a realizat vizitele neanunțate menționate *supra*, a fost constituită din:

- Ceslav Panico, Avocatul Poporului (Ombudsmanul), președintele Consiliului
- Arcadie Astrașan,
- Gheorghe Bosîi,
- Iuliana Curea,
- Iurie Levinte,
- Marcel Moraru (membrii Consiliului),
- însoțiți de dna Daniela Stegărescu, Consilieră în cabinetul Avocatului Poporului (nu este membră a Consiliului).

Membrii echipei de monitorizare au utilizat mai multe metode în scopul colectării și raportării informațiilor necesare îmbinând tehnicile consacrate ale SPT, CPT, practicile anterioare ale CpPT și orientările din Manualul Operațional al CpPT: conversații cu personalul inspectoratelor de poliție (inclusiv cu conducerea inspectoratelor); inspecția încăperilor/spațiilor/celulelor folosite anterior pentru detenția persoanelor private de libertate și alte încăperi din cadrul inspectoratelor; observația; analiza și verificarea registrelor prezentate; discuții confidențiale cu persoane deținute; analiza dosarelor personale ale persoanelor private de libertate; efectuarea fotografiilor.

Membrii Consiliului au urmărit paralel și verificarea măsurilor asumate de către autorități după vizitele CpPT din anul 2022 și evaluarea progresului față de recomandările CPT publicate în 2020 și 2023.

Accesul în instituții a fost asigurat fără impedimente în toate spațiile/celulele și încăperile cu altă destinație din incinta Izolatorului, birourile persoanelor care erau la serviciu în inspectorate, încăperile care erau anterior utilizate ca izolatoare, registrele care erau disponibile și completate în inspectoratele respective solicitate. Membrii Consiliului au realizat interviuri confidențiale cu persoane private de libertate. Astfel, CpPT apreciază faptul că personalul poliției a manifestat deschidere și cooperare deplină.

Cu toate acestea, au fost identificate câteva aspecte care au afectat unele procese de monitorizare în cadrul vizitei:

- într-un caz, izolat, în cadrul unui inspectorat, membrii CpPT au fost refuzați într-un eventual acces la careva procese-verbale de reținere (de exemplu, pentru a evalua exactitatea mențiunilor privind ora exactă a reținerii), invocându-se protecția datelor cu caracter personal și confidențialitatea urmăririi penale, în pofida precizărilor privind mandatul specific al CpPT.
- în alt caz, din alt inspectorat, membrilor Consiliului li s-au prezentat, cu titlu de exemplu, după depersonalizare, procese-verbale de reținere și act de aducere la cunoștință a drepturilor persoanei reținute.
- de asemenea, a fost un caz când echipa de monitorizare, condusă de Avocatul Poporului, a fost întrebată care este baza legală și dacă are un mandat/delegare/prescripție să viziteze instituția.
- informații despre Avocatul Poporului, CpPT și mandatul acestora, precum și cum pot apela persoanele la Oficiul Avocatului Poporului lipsesc în general la intrarea în inspectorate/Izolator DP Centru.

I. Informații generale despre instituțiile vizitate

Direcția de Poliție a municipiului Chișinău este o subdiviziune teritorială a Inspectoratului General al Poliției (IGP). În cadrul Direcției de Poliție a municipiului Chișinău se organizează și funcționează inspectorate de poliție ale sectoarelor municipale, secții și servicii.

Inspectoratele de Poliție subordonate Direcției de Poliție a municipiului Chișinău (în continuare IP sect. Chișinău) sunt următoarele:

- a) Inspectoratul de Poliție Centru,
- b) Inspectoratul de Poliție Botanica,
- c) Inspectoratul de Poliție Ciocana,
- d) Inspectoratul de Poliție Râșcani,
- e) Inspectoratul de Poliție Buiucani.

În toate cele cinci inspectorate de poliție teritoriale din mun. Chișinău izolatoarele de detenție provizorie nu sunt funcționale și sunt transformate pentru a fi folosite conform altor destinații. Acestea sunt folosite fie ca spații de depozitare, fie se reamenajează pentru alte scopuri, de exemplu, în scopuri administrative (birou de recepționare a corespondenței, solicitărilor). Detenția provizorie (reținerea până la 72 ore) a persoanelor reținute de către poliția din municipiu este asigurată doar în cadrul Direcției de Poliție a municipiului Chișinău unde activează Izolatorul de detenție provizorie.

Vizitele au fost efectuate în toate cele cinci inspectorate de poliție din or. Chișinău. La momentul vizitei, în IP Râșcani, IP Ciocana, IP Buiucani, IP Botanica și IP Centru nu se aflau persoane reținute sau în proces de documentare.

Membrii Consiliului au discutat cu personalul inspectoratelor de poliție, inclusiv de conducere, prezent în instituție (vizitele s-au efectuat duminică - în zi de odihnă). Aceștia s-au arătat, de regulă, deschiși spre dialog și au comunicat despre toate aspectele legate de deținerea persoanelor în custodia instituțiilor respective. Discuțiile s-au axat și pe aspecte legate de precedentele vizite, despre garanțiile împotriva relelor tratamente, în special pe evidența persoanelor care sunt deținute în inspectorate, chiar și pe termene scurte de timp, precum și despre asigurarea examinării medicale a persoanelor aflate în custodia inspectoratelor de poliție. De asemenea, au fost discutate aspecte ce ar asigura evitarea aplicării torturii sau a altor rele tratamente, precum și de a proteja angajații poliției de eventualele plângeri nefondate din partea persoanelor aflate în custodia inspectoratului de poliție.

În partea ce ține de mandatul, atribuțiile, drepturile și datele de contact ale Consiliului pentru Prevenirea Torturii, informații despre aceste aspecte nu se regăsesc în toate sediile inspectoratelor de poliție. Spre exemplu, la IP Botanica, panoul informativ conține scrisoarea de drepturi ale reținutului în 3 limbi (română, rusă și engleză), extrase din legislație despre Avocatul Poporului, însă datele de contact ale Oficiului acestuia sunt depășite (se referă la sediul precedent), iar alături este afișată informația succintă privind posibilitățile de depunere a plângerilor privind tratamentul inuman și degradant la procuratură și Avocatul Poporului, cu telefoanele de contact corespunzătoare.

II. Tratamentul persoanelor aflate în custodia poliției

În inspectorate

Întrucât la momentul vizitei, în inspectoratele de poliție vizitate nu se aflau persoane reținute și în lipsa unor izolatoare de detenție provizorie, unde ar fi fost plasate persoane reținute de poliție, Consiliul nu a putut constata alegații de tortură sau rele tratamente din declarațiile acestora.

La nivelul inspectoratelor nu mai există încăperi pentru reținere temporară, iar fostele încăperi sunt folosite pe post de depozite sau arhive, altele sunt reamenajate în birouri de cancelarie. Persoana reținută *de facto*, în unele inspectorate se află în cabinetul anchetatorului, ofițerului de sector sau

simplu pe holul inspectoratului lângă unitatea de gardă (mai ales pe timp de noapte). Cu toate că, la IP Buiucani și IP Centru persoanele sunt documentate și reținute (pentru câteva ore) în încăperi special amenajate. Consiliul ține să precizeze că pe parcursul vizitei CPT în Republica Moldova din perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, acesta din urmă a constatat că în ”toate inspectoratele de poliție cu izolator de detenție (închis) nefuncțional, delegația [CPT] a primit plângeri de la ofițeri care au întâmpinat probleme în ținerea persoanelor reținute într-un loc sigur înainte de transferul lor într-un IDP funcțional. Având în vedere absența oricărui spațiu de detenție pe termen scurt [înțelegem că este vorba de termenul foarte scurt de până la 3 ore], poliția a fost nevoită să folosească birourile sale pentru a ține aceste persoane timp de câteva ore. În acest sens, reprezentanții Ministerului de Interne au asigurat delegația că, până la sfârșitul anului 2020, aproximativ o sută de celule de detenție vor fi disponibile și operaționale în diverse inspectorate de poliție”.³ Aceiași problemă a fost invocată/menținută în vizita din iunie 2025 și vizitele anterioare ale CpPT. Or, majoritatea din conducerea inspectoratelor au confirmat necesitatea unor astfel de spații temporare/încăperi de detenție.

Reamintim că, problematica lipsei spațiilor pentru așteptare și lipsa camerelor de reținere temporară a reținuților, a fost abordată de Avocatul Poporului și CpPT în rapoartele anuale⁴, or, aceasta rămâne o problemă comună pentru toate IP. În niciun IP care nu dispune de izolator, nu există spațiu pentru deținerea temporară (cameră de reținere). Reținuții se pot afla pe durata deciderii cu privire la acordarea unui statut, fie prezentării avocatului sau Serviciului detenție și escortă, lângă spațiul unității de gardă, pe hol, scaune, în curtea IP etc. Aceasta poate dura de la 10 min la peste 2 ore.

Reprezentanții inspectoratelor de poliție au menționat că persoanele reținute de către polițiști și care sunt aduse în sediile inspectoratelor de poliție sunt examinate vizual de polițiști, inclusiv dacă au careva leziuni corporale. În ceea ce privește parcursul ulterior al persoanelor reținute, practica pare neuniformă – potrivit relatărilor din partea angajaților de poliție, după întocmirea actelor de procedură, ce atestă aplicarea reținerii procesual penale, deținuții sunt preluați de serviciul de escortă al Direcției de Poliție a mun. Chișinău și sunt duși la spitalul de urgență pentru a fi examinate medical. Abia după aceasta sunt plasate în izolatorul de detenție provizorie al Direcției de Poliție mun. Chișinău. Dar în cazul IP Buiucani, persoanele reținute sunt escortate direct la Izolator. Este de menționat că informația din registrul de la IP Buiucani nu relevă clar unde este dusă persoana, or nu este consemnat nimic privind aceste aspecte.

De asemenea, inspectoratele nu dispun nici de spații amenajate pentru interogare, care se petrec în birourile personalului ce realizează ancheta.

Asistența medicală necesară la inspectorat se acordă, fie de ambulanța chemată, fie persoana este dusă la spital. În inspectorate, nu există spații amenajate pentru acordarea asistenței medicale - de regulă, aceasta se acordă în hol, iar dacă este nevoie de intimitate, se improvizează - la IP Ciocana se oferă o odaie la primul etaj.

Nu toate inspectoratele elaborează Fișa de cunoaștere a persoanei (anexa nr. 3 la Procedura standard de operare pentru reținere, aprobată prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 129 din 27.04.2020). Astfel, se recurge la informația din forma F-246, iar în ce privește aspectele medicale, cea prezentată de felcer. În cadrul discuției cu șeful izolatorului, am constatat că aspecte precum cerințe de securitate, prezența unei tulburări psihice sau alte particularități ce țin de

³ Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita în Republica Moldova efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, CPT/Inf (2020) 27, punctul 38

⁴ <https://ombudsman.md/raportul-anual-al-avocatului-poporului-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2024/>

tratamentul psihiatric, prezența anumitor complici etc., sunt comunicate escortei în mod verbal, de către angajații inspectoratelor sectoriale – astfel, nu există un registru și un mecanism clar de comunicare și consemnare a informației.

Accesibilitatea fizică în inspectorate este problematică, de exemplu, în IP Râșcani nu există rampă sau instalație pentru accesul persoanelor cu necesități locomotorii speciale – personalul poliției a relatat o situație când victima a fost astfel audiată afară în fața clădirii.

Alte aspecte problematice constatate de CpPT:

- lipsa unor mecanisme, proceduri operaționale standard sau ghidări privind interacțiunea cu grupurile vulnerabile (persoane cu deficiențe mintale, persoane în stare de ebrietate, drog-dependente etc). În discuțiile cu angajații poliției s-a reliefat necesitatea unor instrucțiuni privind tratarea acestor categorii de persoane la reținere/plasare în detenție, îndeosebi până la preluare de către escortă;
- în registrele consultate, nu este mereu relectată informația privind ora eliberării persoanei după reținere pentru câteva ore;
- în cazurile de violență în familie, nu este clară procedura de urmat privind agresorii în sensul locului de plasare a acestora după înlăturarea din locuința familiei și emiterea ordinului de restricție de urgență.

Pe final, subliniem că, **în multe țări, utilizarea camerelor purtabile pe corp este un mijloc deosebit de eficient de prevenire a reținerii, precum și de protejare a poliției împotriva acuzațiilor false**⁵. Astfel, cu titlu de recomandare, CpPT sugerează ca fiecare interacțiune cu persoanele reținute (inclusiv pentru câteva ore) să aibă loc cu supraveghere și înregistrare video portabilă prin intermediul camerelor de corp (Body Worn Camera) purtate de angajații poliției care efectuează reținerea, în timpul escortei în vehiculele poliției și în etapele inițiale ale privării de libertate, precum și pentru poliștii aflați în contact direct/în prima linie cu suspectii sau cetățenii, în incinta poliției. Faptul că acțiunile sunt înregistrate poate influența comportamentul atât al ofițerilor, cât și al civililor, reducând agresivitatea sau escaladarea, iar imaginile video pot fi mijloc valoros de probă în documentarea utilizării forței, reținerilor, altor incidente⁶.

Condițiile de detenție și asistența medicală la Izolatorul de detenție provizorie

La momentul vizitei, în Izolatorul de detenție provizorie al Direcției de Poliție a municipiului Chișinău erau deținute 12 persoane (bărbați).

Capacitatea totală a Izolatorului presupune 21 de celule în care sunt 67 de paturi. Se pare că ar fi necesară revizuirea plafonului respectiv întru respectarea cerințelor minime de spațiu (cel puțin în celulele echipate cu 4 paturi), or acestea sunt prea multe pentru spațiul existent.

Potrivit administrației, la plasare în izolator se eliberează cele necesare pentru igienă și lenjerie (perie și pastă de dinți, săpun, cearșaf, față de pernă). Un deținut a invocat că nu i s-a eliberat săpun, dar acesta din urmă era deja în celulă pe lavoar.

⁵ Raport către Guvernul Muntenegrului privind vizita ad hoc în Muntenegru efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 7-13 iunie 2022, CPT/Inf (2023) 10, punctul 22

⁶ Raport privind vizita ad hoc în Portugalia efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 20-27 noiembrie 2024, CPT/Inf (2025) 32, punctul 34

Controlul corporal se efectuează în odaia special amenajată, cu dezbrăcare până la lenjerie. În această odaie funcționează camera de supraveghere video, însă colțul unde are loc măsura respectivă nu este în vizorul camerei. Astfel, personalul Izolatorului a asigurat echipa CpPT că camera de supraveghere video nu filmează procedura controlului corporal.

Deținuții intervievați au expus lipsa plângerilor privind condițiile și tratamentul în detenție. Au menționat că sunt scoși la plimbare de 3 ori pe zi. Fumează doar afară, țigările se păstrează la administrație. Referitor la alimentarea persoanelor plasate în Izolator, Consiliul observă că acest aspect s-a îmbunătățit substanțial față de vizitele anterioare. Persoanele deținute au acces la apă potabilă în butelii, la mâncare bună și calorică (cel puțin, o masă caldă pe zi). Persoanele interviuate însă, nu au apreciat mancarea.

Totuși, deși sunt acceptabile, condițiile materiale din celule s-au înrăutățit comparativ cu vizita precedentă – în WC și pe lavoare a apărut rugina. Astfel, este necesară o reîmprospătare urgentă a celulelor de detenție.

Lumina naturală în celule este slabă, fapt care urmează a fi luat în considerație în contextul în care persoanele sunt ținute acolo 22-23 ore pe zi. Pe timp de noapte, lumina electrică este permanent inclusă. Deși ea este aparent mai slabă, acest lucru trebuie analizat prin prisma tratamentului inuman în măsura în care nu permite persoanei să aibă un somn normal, cu posibile repercusiuni asupra stării de bine a persoanei, dar și având în vedere că poate afecta capacitatea ei de a se apăra efectiv în fața judecătorului de instrucție care decide asupra detenției preventive în continuare.

CpPT este conștient că problema luminii artificiale permanent incluse pe timp de noapte trebuie examinată și prin prisma necesităților de siguranță a persoanei plasate în celulă, vulnerabilității ei în primele zile de detenție, inclusiv a necesității de monitorizare prin camerele de supraveghere video.

Cu referire la plângeri de la persoanele interviuate privind iluminatul artificial din celule ce nu putea fi oprit complet sau redus suficient pe timp de noapte, CPT recomandă ca **iluminatul artificial din celulele de detenție ale poliției să fie întotdeauna redus corespunzător pe timp de noapte**⁷. CPT a considerat că luminile din celulă pot fi ținute aprinse noaptea **numai dacă există o necesitate clară în acest sens**⁸.

CpPT dorește să menționeze cu satisfacție că documentația medicală, procedurile și condițiile în punctul medical s-au îmbunătățit comparativ cu vizita precedentă (acesta este un progres semnificativ și CpPT încurajează continuare îmbunătățirea situației). Membrii echipei de vizită au observat în cabinetul medical o varietate și cantitate aparent satisfăcătoare de medicamente (analgezice, gastrice, antiinflamatoare, cardiace-hipertensive), un frigider în care se păstrau mai multe medicamente (unguente), găleată metalică pentru colectarea deșeurilor, alte produse cu destinație medicală, inclusiv consumabile. Conform Registrului de evidență a solicitării ”Serviciului unic de urgență 112” și acordării primului ajutor medical la izolator, de la începutul anului 2025 și până la momentul vizitei, au fost realizate 245 chemări ale serviciului respectiv.

⁷ Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita în Republica Moldova efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, CPT/Inf (2020) 27, punctul 36; Raport către guvernul sloven privind vizita în Slovenia efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 martie - 4 aprilie 2017, CPT/Inf (2017) 27, punctul 25

⁸ Raport către Guvernul Țărilor de Jos privind vizita în Țările de Jos efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 2-13 mai 2016, CPT/Inf (2017) 1, punctul 26

Însă pentru administrarea medicamentelor prescrise, în ziua când felcerul este lipsă, acesta, din spusele conducătorului Izolatorului, vine pe scurt timp, altelei este solicitată ambulanța. Faptul dat presupune un risc de perturbare sau întrerupere a tratamentului medical al persoanei deținute, cu repercursiunile corespunzătoare. **CpPT cheamă autoritățile să identifice un mecanism ca soluție de lungă durată pentru minimalizarea acestui risc și asigurarea dreptului la sănătate a reținuților.**

O altă problemă identificată de Consiliu este faptul că potrivit Registrului de evidență a solicitării ”Serviciului unic de urgență 112” și acordării primului ajutor medical, ținut la izolator, una din persoanele deținute a comunicat echipei medicale 112 că este consumator de droguri o perioadă îndelungată și că are schimbări în organism pe motiv că nu a consumat de câteva zile, fapt care pare să fi fost confirmat prin diagnoza corespunzătoare (prezența sindromului). Din notițele în Registru nu rezultă că i s-ar fi administrat careva tratament. În opinia Consiliului, situația dată relevă problema atât în faptul că circumstanța dată urmează a fi depistată timpuriu, cât și că nu i s-a prescris un tratament sau continuarea lui, ceea ce prezintă potențial pericol pentru sănătatea persoanei.

În egală măsură, CpPT dorește să aprecieze practica pozitivă deși limitată despre care a relatat administrația Izolatorului, și anume că anterior pe parcursul anului trecut, o persoană a beneficiat de consultația unui medic ales de aceasta, adică din afara sistemului de poliție. Or, potrivit standardelor CPT, dreptul de acces la un doctor include dreptul de a beneficia, dacă deținutul dorește, de o examinare efectuată de un doctor la alegerea acestuia, în plus față de orice alt examen efectuat de personalul medical al poliției sau chemat de aceasta din urmă (a se vedea punctul 42 din cel de-al 12-lea Raport general, publicat în 2002⁹). Este important ca persoanele plasate în Izolator să fie informate adecvat și într-un limbaj accesibil despre acest drept.

Potrivit Registrului de evidență a întrevederilor/vizitelor (procurori, avocați, rude etc.) în IDP început la 2 mai 2025 și până la 22 iunie 2025 (data vizitei), **nu s-au identificat rude sau alte persoane apropiate**, doar procurori, avocați, reprezentanți ai poliției și interpreți. Consiliul conchide cu îngrijorare faptul că niciuna dintre persoanele reținute în perioada supusă verificării nu a beneficiat de vreun contact cu lumea exterioară prin întrevederi cu persoanele apropiate.

III. Garanții împotriva torturii și a relelor tratamente

a) Detenția în IDP peste termenul legal

În discuție cu administrația, s-a afirmat că nimeni nu este deținut peste termenul de 72 ore, însă membrii au identificat 3 cazuri recente când persoanele au fost deținute în izolator cel puțin 15 zile și alte 2 persoane – câte 4 zile. La momentul vizitei, potrivit spuselor unui reținut (preluat de la autoritățile ucrainene, cu sentință emisă de instanța Republicii Moldova), se afla în izolator a patra zi (aparent pe motiv de lipsă de acte de identitate). Iar în rezultatul contrapunerii înscrierilor din registre (de evidență a vizitatorilor la IP Ciocana și al escortărilor persoanelor deținute în IDP), se constată că o persoană a fost adusă la inspectorat cu statut de reținut, dar a fost transferat din IDP la penitenciar abia a patra zi.

În context, ținem să menționăm și observațiile din Raportul anual al Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2024¹⁰, conform căruia

⁹ Al 12-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2001, CPT/Inf (2002) 15, punctul 42

¹⁰ Raport anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2024, pagina 180, <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2024/>

din numărul total de 4486 persoane reținute și plasate în IDP în contextul cauzelor penale, 108 persoane au fost deținute peste 72 de ore (în descreștere, în 2023 au fost deținute 252 de persoane peste termenul legal, iar în 2022 – 1097 de persoane).

Consiliul apreciază pozitiv această tendință de reducere a fenomenului și încurajează autoritățile să depună toate eforturile pentru excluderea lui pe viitor, or detenția în IDP peste 72 de ore este, atât contrară legislației naționale (art. 175¹ din Codul de Executare), cât și nerecomandată potrivit standardelor internaționale în domeniul prevenirii torturii și tratamentului deținuților¹¹.

Problema lipsei actelor de identitate apare relativ frecvent (4 cazuri doar în luna precedentă) și pare un recurentă (a se vedea punctul 16 din Raportul CPT din 2020¹²), un buget pentru perfectarea actelor de identitate nu este prevăzut. Lipsa actelor generează situații de deținere a persoanelor respective peste 72 de ore în cadrul izolatorului, deoarece Penitenciarul nr. 13 nu primește acești deținuți fără acte de identitate. Cu privire la subiectul dat, Consiliul se raliază la recomandarea CPT din Raportul său privind vizita în Republica Moldova efectuată în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020 și cheamă autoritățile să remedieze problema dată.

b) Accesul la un avocat

Personalul din inspectorate a menționat că avocații se prezintă operativ în caz de reținere, iar aducerea la cunoștință a drepturilor și obligațiilor persoanei reținute se efectuează exclusiv în prezența apărătorului, prin citirea și explicarea lor.

Cu excepția IP Botanica, Inspectoratele de poliție nu dispun de spații amenajate pentru întrevederile persoanelor reținute cu avocații. Din spusele angajaților poliției majoritatea întrevederilor avocaților cu clienții lor au loc pe holurile instituțiilor (mai rar în birourile polițiștilor), fapt care, pe de o parte, nu asigură confidențialitatea convorbirilor acestora, iar de altă parte, face să scadă substanțial calitatea asistenței juridice din cauza incomodităților produse.

În cadrul IP Botanica există un spațiu pentru acest tip de întrevederi, lângă unitatea de gardă, doar că la momentul vizitei, în această încăpere erau doar două mese, fără niciun scaun.

La acest subiect, Consiliul reiterează standardele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), care a subliniat în mai multe rânduri că, în conformitate cu experiența sa, perioada imediat următoare privării de libertate este cea în care riscul de intimidare și rele tratamente fizice este cel mai mare. În consecință, posibilitatea pentru persoanele din custodia poliției de a avea acces la un avocat în timpul acestei perioade reprezintă o garanție fundamentală împotriva relelor tratamente. Existența acestei posibilități va avea un efect de prevenire asupra celor dispuși să maltrateze persoanele deținute. Mai mult, un avocat este bine plasat pentru a lua măsurile care se impun dacă deținuții sunt efectiv maltratați, de exemplu, prin depunerea de plângeri, reprezentarea intereselor. În mod deosebit, vom accentua că ***dreptul de acces la un avocat trebuie să includă dreptul de a vorbi cu el în privat (confidențial)*** (a se vedea cel de-al 12-lea Raport general, publicat în 2002¹³). Dacă întâlnirea cu avocatul nu are caracter privat, este posibil ca persoana deținută să nu se simtă liberă să dezvăluie maniera în care este tratată. CPT nu vede necesitatea derogării de la confidențialitatea întâlnirilor între avocat și

¹¹ Al 28-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2018, CPT/Inf(2019)9, pagina 35

¹² Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita în Republica Moldova efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, CPT/Inf (2020) 27, punctul 16

¹³ Al 12-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2001, CPT/Inf (2002) 15, punctul 41

persoana în cauză chiar dacă, în mod excepțional, avocatul respectiv nu este cel ales de persoana deținută (a se vedea cel de-al 21-lea Raport general, publicat în 2011¹⁴).

Respectarea confidențialității relației avocat-reținut este importantă atât din perspectiva garanției împotriva torturii – aflarea în câmpul vizual și/sau auditiv al angajaților poliției, unor persoane terțe, ar putea fi descurajantă sau o piedică în posibilitatea persoanei de a revela avocatului plângeri privind maltratarea, dar și din perspectiva efectivității dreptului de apărare în cadrul interogatoriului sau altor acțiuni procesuale ce urmează (a se vedea *mutatis mutandis* hotărârile CtEDO în cauzele *Demirtaş și Yüksekdağ Şenoğlu c. Turciei*; *Altay c. Turciei* (nr. 2); *Castravet c. Moldovei*¹⁵). În orice caz, multiple prevederi ale legislației naționale stabilesc garanția întrevederilor confidențiale și obligația organului de urmărire penală să asigure condițiile respective¹⁶.

Vizavi de Republica Moldova, CPT deja a abordat aceste probleme în Raportul din 2020 menționat mai sus și a insistat ca să fie realizați **pași practici pentru a garanta beneficierea efectivă de accesul la un avocat (inclusiv dreptul de a discuta confidențial cu avocatul și de a-l avea prezent în timpul interogării) din momentul în care persoana este privată de libertate. S-a accentuat că minorii nu pot fi supuși interogării fără prezența avocatului și altei persoane de încredere pentru a-l susține, potrivit prevederilor legale.**

Urmare consultării Registrului de evidență a întrevederilor/vizitelor (procurori, avocați, rude etc.) în IDP, început la 2 mai 2025, membrii CpPT constată că, de regulă, ora intrării și ieșirii avocatului și procurorului (uneori și polițistului) coincid până la minute, însă sunt și câteva cazuri când avocatul intrase mai degrabă sau s-a reținut cu câteva minute mai mult. Cu excepția celor 3 cazuri menționate mai jos, nu au fost identificate înscrieri care să reflecte contacte (posibile interogări) ale acuzării cu persoana reținută în lipsa avocatului.

Membrii CpPT următoarele aspecte problematice în Registrul de evidență a întrevederilor/vizitelor (procurori, avocați, rude etc.) în IDP:

- pentru perioada de 2-5 mai inclusiv, registrul conține mai multe poziții înscrise privind vizitele (în total 25 poziții ce reflectă 12 vizite¹⁷), însă nicio poziție nu conține și semnătura vizitatorului, fapt care poate pune la dubii veridicitatea acestora;
- în 3 cazuri persoana deținută a fost vizitată doar de procuror (11 minute), doar de procuror și interpret până la venirea avocatului (30 minute), doar de reprezentantul IGP (durata de 17 minute).

Conținutul Registrului nu reflectă esența și scopul vizitelor. Consiliul consideră că vizitele efectuate de procuror și angajații poliției în lipsa avocatului sporesc riscurile de maltratare, presiune ilegală asupra reținutului, și prin urmare, trebuie evitate pe cât posibil. Orice acțiune procesuală realizată în IDP cu participarea persoanei reținute trebuie să fie efectuată cu respectarea dreptului la apărare. Iar contactele de acest gen înafara vreunei acțiuni procesual-penale urmează a fi excluse.

c) Examenul medical

¹⁴ Al 21-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentele sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 august 2010 - 31 iulie 2011, CPT/Inf (2011) 28, punctul 23

¹⁵ *Demirtaş și Yüksekdağ Şenoğlu c. Turciei*, nr. 10207/21 și 10209/21, §§ 104-106, 6 iunie 2023; *Altay c. Turciei* (nr. 2), nr. 11236/09, § 47-50, 9 aprilie 2019; *Castravet c. Moldovei*, nr. 23393/05, § 49-51, 13 martie 2007

¹⁶ Art. 64, 66, 167 și 187 din Codul de procedură penală, art. 53 din Legea nr. 1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, art. 4 al Legii nr. 198 din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat

¹⁷ De multe ori, câteva poziții reflectă aceeași vizită deoarece aceeași persoană este vizitată concomitent de mai multe persoane.

Relatările privind documentarea medicală a leziunilor corporale cauzate la reținere sau depistate în inspectorat au fost contradictorii. De exemplu, angajații IP Râșcani au menționat escortarea persoanei reținute, de regulă, și cu deplasarea unui angajat din inspectorat, la Spital în acest scop. În acest caz, examinarea medicală are loc în prezența escortei sau reprezentantului inspectoratului, iar dacă medicul ar solicita să rămână în privat cu reținutul, ar fi refuzat din motive de securitate. La nivelul inspectoratelor în cazul depistării leziunilor corporale de asemenea se solicită ambulanța, după care persoana este escortată la IDP. Totuși, reprezentantul Izolatorului a menționat că escorta nu duce persoana reținută la Spital în astfel de scopuri. Unii angajați în IP nu cunosc procedura standard de asigurare a accesului la asistenta medicală, procedura standard de reținere, iar documentarea leziunilor corporale se face într-un registru comun numit „Registru de evidență recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant”, unde documentează inclusiv cazurile de aplicare a mijloacelor speciale.

Cele descrise mai sus ridică mai multe probleme din perspectiva garanțiilor împotriva rețelor tratamente, și anume încălcarea principiului confidențialității sau riscul examinării superficiale vătămarilor corporale.

Examenul medical urmează a se efectua în condiții de confidențialitate. CPT a criticat faptul că examinările medicale ale persoanelor aflate în custodia poliției sunt adesea efectuate într-un mod superficial și/sau în prezența ofițerilor de poliție¹⁸. Asemenea critici ale CPT au fost adresate inclusiv direct în adresa Republicii Moldova în Raportul din 2020 menționat mai sus (punctele 27-28). Toate examinările medicale ale persoanelor din custodia poliției trebuie să aibă loc **înafara oricărei posibilități de a fi auzite sau supravegheate vizual de membrii forțelor de ordine**. Excepție este cazul în care medicul respectiv solicită într-o situație concretă o astfel de supraveghere vizuală de forțele de ordine¹⁹. Încălcarea confidențialității pe parcursul examinării medicale este în măsură să pună presiune asupra unei victime a maltratării pentru a o demotiva să expună plângeri de frica revictimizării și răzbunării pentru acest fapt. În altă ordine de idei, prezența persoanelor terțe (inclusiv prin posibilitatea de a auzi sau vedea) examinarea medicală încalcă dreptul la viață privată a persoanei reținute, în măsura în care ar avea nevoie de expus anumite aspecte de natură intimă legate de sănătatea sa ori modalitatea de tortură.

Mai mult, Consiliul amintește că garanția de examinare medicală începe de la momentul plasării în IDP și ține de responsabilitatea personalului medical din IDP, ori în caz de absență a personalului medical - responsabilitatea de organizare a examinării medicale este în responsabilitatea conducerii IDP. Consiliul, de asemenea, reamintește despre prevederile Ordinului IGP nr. 54 din 25 martie 2015, conform căruia Direcțiile de poliție ale mun. Chișinău și UTA Găgăuzia, precum Inspectoratele de Poliție ale Inspectoratului General al Poliției: ” *asigură, în caz de reținere mai mult de 3 ore, accesul la serviciile de prevenire a infecției HIV, de reducere a riscurilor, precum și la continuarea tratamentului farmacoterapeutic cu metadonă, tratamentului antituberculos sau oricărui alt tratament administrat reprezentanților GRSP*”. Nerespectarea termenelor de transfer după 3 ore a reținuților în cadrul unui IDP, impune obligativitatea asigurării tratamentului persoanei asupra Inspectoratelor de poliție or, în caz de înrăutățire a sănătății reținutului în acest interval poate fi considerat rele tratamente.

La Izolator, sunt angajați 4 felceri, însă 2 dintre aceștia lipseau în perioada vizitei (unul era în concediu de îngrijire a copilului de aproximativ 6 luni, iar altul era la cursuri cu durata de circa 1 lună). Având în vedere turele în care felcerii lucrează, lipsa unui felcer în izolator odată la 3 zile

¹⁸ Al 28-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2018, CPT/Inf(2019)9, punctul 68

¹⁹ Al 12-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2001, CPT/Inf (2002) 15, punctul 42

presupune faptul că în aceste zile persoanele plasate în izolator nu sunt examinate medical decât doar în ziua următoare. Soluția ad hoc în cazul semnelor evidente de leziuni corporale, potrivit spuselor administrației Izolatorului, este chemarea ambulanței.

În opinia CpPT acest fapt ridică mai multe aspecte problematice și sporește riscul nedocumentării leziunilor corporale.

Atragem atenție la prevederile art. 175¹ din Codul de Executare, care solicită ca persoana reținută să fie supusă **imediat** examenului medical la intrarea și la ieșirea din locul de detenție, precum și la cerere, inclusiv pe cont propriu, pe toată perioada detenției.

Examinarea medicală a persoanei reținute, pe lângă faptul că are menirea de a asigura asistența medicală necesară, trebuie percepută și drept garanție fundamentală împotriva reținerii²⁰.

Mai mult chiar, jurisprudența CtEDO relevantă evidențiază că examinarea medicală a persoanei reținute este și o **măsură de protecție pentru autoritățile de poliție și angajații săi**, or dacă o persoană este vătămată în timpul detenției sau aflându-se în alt mod sub controlul poliției, orice astfel de vătămare va crea o **prezumție puternică** că persoana a fost supusă maltratărilor (a se vedea *Bursuc v. România*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Va fi astfel în sarcina statului de a prezenta o **explicație plauzibilă** a faptului cum au fost cauzate vătămarile, iar dacă nu se reușește acest fapt, o problemă clară apare potrivit Articolului 3 [interzicerea torturii] din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea *Selmouni v. Franța* [GC], nr. 25803/94, § 87).

Cînd evenimentele disputate privind alegații de maltratare se află, în întregime sau în mare parte, în cunoștința exclusivă a autorităților, cum este cazul persoanelor aflate sub controlul lor în detenție, sarcina probei în proceduri internaționale (precum cele în fața CtEDO) poate fi pusă pe seama autorităților de a prezenta o explicație satisfăcătoare și convingătoare. În aceeași logică urmează a fi înțeles textul art. 10 alin. (3¹) din Codul de Procedură Penală - sarcina probațiunii neaplicării torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante îi revine autorității în a cărei custodie se află persoana privată de libertate, plasată la dispoziția unui organ de stat sau la indicația acestuia, sau cu acordul ori consimțămîntul său tacit.

În multiple spețe CtEDO accentuează că un examen medical al persoanei pînă a fi luată în custodie, **ar fi permis Guvernului pârât să se elibereze de sarcina sa de a oferi o explicație plauzibilă** pentru leziunile corporale care, potrivit Guvernului, erau deja prezente la plasarea în detenție. Suplimentar, acest lucru ar asigura și faptul că starea de sănătate a persoanei este potrivită pentru interogare în custodia poliției (de exemplu, *Parnov c. Moldovei*, nr. 35208/06, § 30, 13 iulie 2010; *Türkan c. Turciei*, nr. 33086/04, § 42, 18 septembrie 2008).

Din această perspectivă, CpPT constată o practică pe care o consideră vicioasă când persoana plasată ar refuza examinarea medicală și semnează o declarație pe propria răspundere privind *”lipsa cărorva leziuni/vătămări corporale sau maladii”*, după care totuși în majoritatea cazurilor se perfectează fișa de examinare medicală. O asemenea declarație pe propria răspundere privind lipsa cărorva vătămări corporale sau maladii nu poate fi instrument de scutire a statului de obligația de a prezenta explicația plauzibilă despre care s-a menționat mai sus (a se vedea *mutatis mutandis Oprea c. Moldovei*, nr. 38055/06, 21 decembrie 2010, §41). Astfel de declarații sunt greu de explicat în contextul în care CpPT a observat că, conținutul lor intră în contradicție clară cu alte acte (de exemplu, mențiuni privind probleme grave de sănătate în procese-verbale de reținere sau înscrieri repetate în registrul privind asistența medicală de urgență).

²⁰ Al 2-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 1991, CPT/Inf (92) 3, punctul 36

Mai mult, pare că o astfel de declarație pe propria răspundere este în contradicție cu recomandările CPT din 2020: *în conformitate cu legislația națională a Republicii Moldova, toate persoanele internate într-un izolator de detenție provizorie al poliției urmează a fi examinate detaliat, fără întârziere, de către un profesionist din domeniul sănătății, iar examinarea ar trebui să includă un examen fizic complet, chiar dacă persoana în cauză nu a formulat acuzații explicite de rele tratamente*²¹.

Cu referire la statutul personalului medical care lucrează în cadrul IDP-urilor, atragem atenția asupra opiniei CPT din același Raport către Guvernul Republicii Moldova din 2020: personalul medical continuă să fie dependent instituțional de poliție, fiind angajat de Ministerul de Interne. CPT a reiterat faptul că **această loialitate dublă este susceptibilă să dea naștere unui conflict de interese evident și că, prin urmare, este de preferat ca personalul medical care lucrează în toate IDP-urile de poliție să fie independent de poliție**²². În contextul dat, CpPT încurajează autoritățile relevante să reia/continue inițiativa de identificare a unei soluții în acest sens, raportată în Răspunsul Guvernului Republicii Moldova (CPT/Inf (2021)6) cu privire la acest Raport.

La capitolul dat, în mod regretabil constatăm că în continuare **Oficiul Avocatului Poporului nu este informat despre abuzurile, incidentele și eventualele acte de tortură produse la poliție la etapa reținerii sau în cadrul detenției/reținerii**. O solicitare în acest sens a fost depusă către MAI în 2023 și reiterată în 2024. Comparativ cu alte instituții de forță, doar IGP se opune acestui instrument de informare a Avocatului Poporului, fapt ce împiedică acesta din urmă ca Instituție Națională pentru Drepturile Omului în realizarea activităților sale de prevenire a torturii²³.

d) Notificarea reținerii și detenției

În inspectorate nu există telefoane pentru notificarea rudelor despre reținere. În acest scop, de regulă, se permite persoanei reținute să sune de la telefonul personal, în alte cazuri, se utilizează telefoanele personale ale angajaților din inspectorat. În IDP, în acest sens, este folosit telefonul instituției (în biroul administrației) și se ține Registrul apelurilor.

Consiliul constată că observațiile sale din 2022 la acest capitol rămân valabile și reiterează că notificarea custodiei reprezintă o garanție esențială a persoanei deținute care trebuie să fie asigurată. Posibilitatea notificării telefonice despre reținerea în cadrul unui proces penal trebuie să poată fi accesată de la un aparat telefonic disponibil în sediile instituțiilor de poliție și trebuie să fie asigurată intimitatea și confidențialitatea discuțiilor telefonice purtate de persoanele reținute/deținute.

Amintim că, de la începutul activității sale, CPT-ul a considerat constant că **dreptul persoanei în cauză la notificarea detenției sale către o terță parte aleasă de ea** (un membru al familiei, un prieten, consulatul) este de o importanță deosebită și reprezintă una din cele trei garanții procedurale fundamentale împotriva relelor tratamente aplicate deținuților²⁴.

²¹ Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita în Republica Moldova efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, CPT/Inf (2020) 27, punctul 29

²² Raport către Guvernul Republicii Moldova privind vizita în Republica Moldova efectuată de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 28 ianuarie - 7 februarie 2020, CPT/Inf (2020) 27, punctul 30

²³ Raport anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2024, pagina 180, <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2024/>

²⁴ Al 28-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2018, CPT/Inf(2019)9, punctul 66;

e) Procedura de gestionare a plângerilor

În Izolatorul de Detenție Provizorie al Direcției de Poliție Chișinău, dreptul persoanelor private de libertate de a depune plângeri și petiții trebuie realizat în mod efectiv, accesibil și protejat de orice formă de intimidare sau represalii, în concordanță cu standardele internaționale. La nivel european, Regulile Penitenciare Europene statuează că persoanele deținute trebuie să poată adresa cereri și plângeri atât către reprezentanții administrației instituției în care se dețin, cât și către alte autorități din afară, într-un cadru confidențial, plângerile fiind înregistrate, examinate prompt și soluționate motivat. Inspecția și monitorizarea independentă sunt, de asemenea, cerințe de fond ce asigură credibilitatea mecanismului de sesizare. Acest set de garanții nu ar trebui să fie unul formal, el definește cerințele minime de transparență și control care fac diferența dintre un drept teoretic și un instrument real de protecție împotriva relelor tratamente.²⁵

Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, garantează oricărei persoane care invocă tortura sau alte rele tratamente dreptul de a se plânge, impunând statului o anchetă promptă și imparțială asupra fiecărei sesizări, în timp ce Protocolul opțional la această convenție interzice expres orice sancțiune sau represalii împotriva celor care comunică informații mecanismelor independente de prevenire. În termeni practici, asta înseamnă că instituția are datoria de a organiza mecanisme de adresare/înregistrare de plângeri care nu expun reclamantul la riscuri ulterioare și de a asigura o examinare credibilă a faptelor reclamate.

Standardele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii dezvoltă aceste exigențe, arătând că mecanismele de plângeri sunt o „garanție fundamentală” împotriva relelor tratamente numai dacă oferă acces confidențial la o autoritate adecvată, dacă investigațiile sunt reale, iar rezultatele comunicate și, la necesitate, făcute publice pentru a inspira încredere. Adicional, același cadru subliniază legătura dintre plângeri și celelalte garanții de bază: acces rapid la avocat, posibilitatea de a fi examinat de un medic și notificarea unei persoane apropiate – trei repere care, împreună, reduc riscul de abuz și încurajează raportarea timpurie a neregulilor.²⁶

Din punct de vedere operațional, un astfel de mecanism ar trebui să funcționeze „din prima zi și în fiecare zi” a perioadei de reținere. La plasare, fiecărei persoane trebuie să i se înmâneze și i se explice, într-o limbă pe care o înțelege, o „scrisoare a drepturilor” care arată clar: cine primește plângeri (conducerea izolatorului, procurorul, Avocatul Poporului/Mecanismul Național de Prevenire, instanțele etc.), cum se depun (în scris, în plic sigilat, verbal, consemnat de un responsabil desemnat, prin cutii poștale sigilate la care are acces exclusiv autoritatea externă, prin corespondență confidențială cu avocatul, care sunt termenele de răspuns și ce protecție anti-represalii se aplică. Panourile informative se vor amplasa nu doar la intrare, ci și în spațiile de detenție, iar cutiile poștale sigilate se instalează în zone accesibile fără supraveghere vizibilă, cu ridicare periodică de către autoritatea externă și procese-verbale de predare-primire. Toate plângerile se numerotează într-un registru unic, se transmit către autoritatea competentă în 24 de ore, primesc un răspuns motivat în termen (de regulă 30 de zile) și sunt urmărite pe indicatori de performanță, astfel încât administrația să poată corecta rapid solicitările.

al 12-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2001, CPT/Inf (2002) 15, punctul 40; al 2-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante privind activitățile din perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 1991, CPT/Inf (92) 3, punctul 36.

²⁵ Punctul 70 din Regulile Penitenciare Europene, <https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ac>

²⁶ Standardele CPT, Extras din cel de-al 2-lea Raport General [CPT/Inf (92) 3], pct. 41

Echipele de monitorizare, în cadrul vizitei efectuate la Izolatorul de Detenție Provizorie al Direcției de Poliție Chișinău, nu au observat cutii poștale sigilate destinate depunerii confidențiale a plângerilor de către persoanele private de libertate în spațiile de deținere.

În cadrul vizitei nu s-a remarcat registru special de evidență a plângerilor/petițiilor formulate de persoanele reținute și o procedură clară cine și cum examinează plângerile deținuților.

În lipsa cutiilor poștale sigilate accesibile în mod constant și a unui registru distinct, trasabilitatea demersurilor rămâne deficitară, iar confidențialitatea nu este pe deplin garantată. Această situație poate descuraja formularea plângerilor și îngreunează analiza periodică a tipologiilor de sesizări, a timpilor de răspuns și a măsurilor corective întreprinse.

Echipele de monitorizare au reținut că, în asemenea condiții, mecanismul de sesizare nu asigură pe deplin accesul facil și confidențial la o autoritate competentă, fiind necesară instituirea a unor canale sigure de depunere (cutii poștale sigilate, corespondență confidențială).

f) Escortarea reținuților/arestaților la sediile inspectoratelor de poliție

CpPT observă că Registrul de evidență a escortărilor persoanelor deținute în IDP reflectă unele cazuri de escortare (uneori repetat a aceleiași persoane) la inspectorate cu întoarcerea ulterioară înapoi în izolator. Însă însemnările în registru nu conțin detalii despre scopul sau justificarea escortării. Amintim că anterior (a se vedea rapoartele precedente ale CpPT din 2019 și 2022), CpPT s-a referit la relatările reprezentanților inspectoratelor de poliție, precum că persoanele reținute erau escortate din izolatorul de detenție provizorie și audiate în birourile Inspectoratelor de Poliție ale DP Chișinău (în pofida existenței în IDP a Direcției de Poliție a mun. Chișinău a biroului de audiere). Consiliul consideră că aceste acțiuni atrag după sine careva riscuri pentru persoanele aflate în custodia poliției. CpPT recomandă obligator ca toate interogările/intervievările să fie petrecute în incinta izolatorului de detenție preventivă în săli special amenajate (astfel cum au loc în alte IDP-uri din raioane), și cu participarea obligatorie a avocatului (de la începutul interogatorului și până la sfârșit). Scoaterea din izolator a persoanelor reținute poate avea loc doar în următoarele cazuri: prezentarea persoanei în fața unui judecător; examinării medicale; documentarea persoanei (perfectarea buletinului de identitate provizorie/forma 9); necesitatea participării persoanei în cadrul anumitor acțiuni procesuale care nu pot avea loc în izolator (spre exemplu: reconstituirea faptei etc).

g) Reglementarea clară a interacțiunii cu persoanele cu probleme de sănătate mintală

Aspectele problematice invocate de administrație țin de interacțiunea cu persoanele vulnerabile. În special, în cazul persoanelor cu probleme de sănătate mintală, Spitalul de Psihiatrie refuză internarea pe motivul lipsei hotărârii judecătorești, în pofida faptului că medicul care examinează persoana reținută constată o astfel de necesitate.

Consiliul ține să menționeze că detenția continuată persoanei care necesită asistență medicală specializată în domeniul sănătății mintale poate fi contrară standardelor de interzicere a torturii și tratamentului inuman sau degradant (a se vedea *mutatis mutandis* Oprea c. Moldovei, nr. 38055/06, 21 decembrie 2010, §40), pune în pericol sănătatea acesteia, siguranța sa, precum și a colegilor de celulă sau personalului poliției în cazul persoanelor violente.

Potrivit noii Legi privind sănătatea și bunăstarea mintală nr. 114 din 16 mai 2024, în vigoare din 13 decembrie 2024²⁷, internarea în instituțiile medico-sanitare specializate în sănătatea mintală poate fi voluntară sau nevoluntară, precum și poate avea loc supunerea persoanei la tratament nevoluntar

²⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143550&lang=ro

(art. 30-32). Procedura de emitere a deciziei privind internarea nevoluntară și tratamentul nevoluntar este reglementată la art. 33-35 ale Legii menționate. Conform acestora persoana în privința căreia se solicită internarea nevoluntară este supusă evaluării în privința stării de sănătate mintală de către medicul psihiatru imediat după ce a fost transportată la instituția medico-sanitară specializată în sănătatea mintală. Dacă persoana supusă evaluării sau, după caz, reprezentantul legal ori persoana împuternicită cu mandat de ocrotire refuză internarea sau tratamentul ambulatoriu, în termen de până la 24 de ore de la evaluare, medicul psihiatru întocmește și trimite comisiei de medici psihiatri a unității medicale propunerea privind internarea nevoluntară și necesitatea aplicării tratamentului, care la rândul său analizează propunerea în termen de cel mult 24 de ore. Ulterior, în termen de cel mult 24 de ore de la emiterea deciziei comisiei, instituția medico-sanitară specializată în sănătatea mintală înaintează instanței judecătorești cererea privind confirmarea deciziei de internare nevoluntară, care la rândul său o examinează în maxim 48 de ore.

Reiemind din cele expuse, CpPT consideră relevante recomandările corespunzătoare din Raportul special privind rezultatele investigării din oficiu a cazului de deces în custodia statului a cetățeanului Andrei Braguța²⁸:

- a identifica un mecanism cu privire la antrenarea medicilor psihiatri, psihologi sau altor specialiști în procesul reținerii persoanelor cu risc sporit;
- a asigura documentarea corectă și completă a tuturor faptelor și circumstanțelor în procesul reținerii persoanelor în scopul prevenției oricăror forme de abuz cât și respectării garanțiilor la reținere de angajații poliției;
- a identifica un mecanism de conlucrare instituțională în cazul reținerii unor persoane cu dizabilități mintale cu respectarea dreptului la datele cu caracter personal, vieții private etc.

IV. Statutul implementării recomandărilor precedente ale CpPT

În ceea ce privește implementarea recomandărilor precedente ale CpPT din rapoartele prezentate în 2022, din numărul total de 30 de recomandări înaintate, se constată următoarele: 3 – realizate (10%), 14 – implementate parțial (47%), 6 – nerealizate (20%), celelalte nefiind supuse evaluării (în mare parte vizau măsuri specifice în contextul pandemiei COVID).

Sinteza recomandărilor: -

Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Sănătății

1. Reluarea/continuarea discuțiilor în contextul inițiativei de identificare a unei soluții pentru a asigura că personalul medical care lucrează în IDP-urile poliției să fie independent de poliție și a evita astfel loialitatea dublă susceptibilă să dea naștere unui conflict de interese evident.

Direcția de Poliție a municipiului Chișinău

1. Identificarea unei soluții pentru ținerea persoanelor reținute în inspectorate într-un loc sigur înainte de transferul lor la IDP, termen care urmează a fi unul extrem de scurt, dar nu mai mult de 3 ore. Dotarea cu supraveghere video a astfel de spații.
2. Utilizarea camerelor de corp purtate de angajații poliției pe parcursul interacțiunii cu persoanele deținute (la efectuarea reținerii, în timpul escortei în vehiculele poliției și în etapele inițiale ale privării de libertate), precum și de către polițiștii aflați în contact direct/în prima linie cu suspectii sau cetățenii, în incinta poliției.

²⁸ https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/03/BRAGUTA_Raport_pdf_FINAL-1.pdf

3. Echiparea inspectoratelor cu spații amenajate pentru interogare și alte acțiuni procesuale, precum și dotarea lor cu supraveghere video.
4. Identificarea în inspectorate a unor spații pentru necesitatea de acordare a asistenței medicale cu respectarea confidențialității.
5. Consolidarea practicii de completare a Fișei de cunoaștere a persoanei (anexa nr. 3 la Procedura standard de operare pentru reținere, aprobată prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 129 din 27.04.2020).
6. Asigurarea accesibilității fizice în toate inspectoratele prin echiparea cu rampă sau instalație pentru accesul persoanelor cu necesități locomotorii speciale, în egală măsură a celor cu dizabilități senzoriale. Adaptarea unei încăperi la necesitățile persoanelor cu nevoi speciale, în care acestea vor avea posibilitatea să depună o plângere sau să fie audiată. Totodată ajustarea/acomodarea spațiilor de uz comun (baia) la necesitățile persoanelor cu nevoie speciale.
7. Întreprinderea unor pași practici pentru a garanta beneficierea efectivă de accesul la un avocat (inclusiv dreptul de a discuta confidențial cu avocatul și de a-l avea prezent în timpul interogării) din momentul în care persoana este privată de libertate.
8. Asigurarea funcționării în incinta inspectoratelor de poliție a aparatului de telefon pentru a garanta dreptul persoanelor reținute de a notifica rudele/avocatul despre aflarea sa în custodia poliției. Asigurarea confidențialității convorbirilor telefonice.
9. A garanta că toate examinările medicale a persoanelor deținute de poliție (inclusiv în inspectorate sau până la plasarea în izolator) sunt realizate înafara auzului și – în măsura în care personalul medical vizat nu o cere expres într-un caz concret – înafara câmpului vizual al ofițerilor de poliție și că informațiile medicale personale, nu sunt de regulă accesibile personalului nemedical.
10. Depistarea la timp (eventual prin completarea corespunzătoare a fișei de cunoaștere) a consumatorilor de droguri, precum și asigurarea tratamentului corespunzător sau continuarea lui, pentru a garanta dreptul la sănătate a persoanei și evitarea vreunui potențial pericol.
11. Evitarea pe cât posibil a escortării reținuților/arestaților la sediile inspectoratelor de poliție, fapt ce poate avea loc numai în cazurile justificate. Urmează a se da prioritate petrecerii interogărilor/intervievărilor în incinta izolatorului de detenție preventivă în sălile special amenajate.
12. Identificarea unor mecanisme cu privire la antrenarea medicilor psihiatri, psihologi sau altor specialiști în procesul reținerii persoanelor cu risc sporit și de conlucrare instituțională în cazul reținerii unor persoane cu dizabilități mintale cu respectarea dreptului la datele cu caracter personal, vieții private etc.
13. Instruirea personalului privind Procedurile Standard de Operare privind reținerea, escortarea, transportarea și plasarea persoanei reținute în Izolatorul de detenție preventivă al Poliției (ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 129 din 27 aprilie 2020) și privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie (ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 444 din 15 noiembrie 2019).
14. Actualizarea sau, după caz, plasarea, informațiilor de pe panourile pentru public privind mandatul, componența, atribuțiile, drepturile și datele de contact ale Consiliului pentru Prevenirea Torturii și Oficiului Avocatul Poporului, posibilitățile de depunere a plângerilor privind tratamentul inuman și degradant, precum și informațiilor despre drepturile și obligațiile persoanelor reținute.
15. Informarea Oficiului Avocatului Poporului despre cazurile de constatare a leziunilor corporale, precum și abuzurile și incidentele produse la poliție, fapt ce ar favoriza

Ombudsmanul, ca Instituție Națională pentru Drepturile Omului, în realizarea activităților sale de prevenire a torturii.

16. Examinarea oportunității și necesității de revizuire a plafonului numărului de deținuți în Izolator întru respectarea cerințelor minime de spațiu.
17. Remedierea condițiilor materiale din blocurile sanitare ce s-au înrăutățit comparativ cu vizita precedentă.
18. Reducerea corespunzătoare pe timp de noapte a iluminatului artificial în celule - luminile din celulă pot fi ținute aprinse noaptea numai dacă există o necesitate clară în acest sens.
19. Identificarea unui mecanism ca soluție de lungă durată pentru minimalizarea riscurilor de perturbare sau întrerupere a tratamentului medical al persoanei deținute și asigurarea dreptului la sănătate a reținuților, în ziua când felcerul este lipsă.
20. Informarea adecvată și într-un limbaj accesibil despre drepturile persoanei plasate în izolator, inclusiv privind cel de a beneficia de consultația unui medic ales de aceasta, adică din afara sistemului de poliție.
21. Remedierea problemei privind lipsa actelor de identitate care generează situații de deținere a persoanelor peste 72 de ore în cadrul izolatorului.
22. Abolirea practicii declarațiilor pe propria răspundere privind ”lipsa cărorva leziuni/vătămări corporale sau maladii” și a asigura în conformitate cu recomandările CPT și legislația națională a Republicii Moldova, ca toate persoanele plasate în izolatorul de detenție provizorie al poliției să fie examinate detaliat, fără întârziere, de către un profesionist din domeniul sănătății, iar examinarea să includă un examen fizic complet, chiar dacă persoana în cauză nu a formulat acuzații explicite de rele tratamente.
23. Stabilirea unui mecanism de plângeri a persoanelor plasate în IDP.

Informarea CpPT privind măsurile luate în vederea implementării recomandărilor sau a măsurilor și termenii de implementare ale acestora, conform legii.

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii la ședința din 11 decembrie 2025

Raportul se semnează de Președintele Consiliului pentru prevenirea torturii.

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii**